

Raadsvoorstel**EMBARGO TOT 2 OKTOBER 2015 TOT 14.00 UUR**Onderwerp **Gemeentebegroting 2016**

Registratienr. 5274567 Steller/telnr. Oscar.Meulen/ 57 62 Bijlagen

Classificatie	☒ Openbaar ☐ Geheim
	☐ Vertrouwelijk
Portefeuillehouder	Schroor Raadscommissie

Voorgesteld raadsbesluit

Bijgaand ontvangt u de gemeentebegroting 2016, waarin wij aangeven wat we in 2016 willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en hoeveel dat gaat kosten.

Het begeleidende raadsvoorstel bestaat uit twee delen:

1. de aanbiedingsbrief, waarin we u in hoofdlijnen informeren over de beleidsmatige en financiële keuzes voor 2016 en onze voorstellen voor de verdeling van het extra beleid 2016; enkele andere voorstellen die we bij deze gelegenheid aan u voorleggen.

De raad besluit:

- I. de gemeentebegroting 2016 vast te stellen;
- II. de indeling van de programma's conform inhoudsopgave in de gemeentebegroting 2016 vast te stellen;
- III. van de beschikbare extra beleidsmiddelen 2016 een bedrag van 42,0 miljoen euro incidenteel en 7,3 miljoen euro structureel beschikbaar te stellen voor knelpunten en intensiveringen zoals opgenomen in bijlage I Totaaloverzicht extra beleidsmiddelen van de gemeentebegroting 2016;
- IV. ter versterking van het weerstandsvermogen naar ratio 0,87 18,0 miljoen euro beschikbaar te stellen, onderdeel van de incidenteel extra beleidsmiddelen 2016;
- V. Voor dekking van de gemeentebegroting 2016 de dekkingsbronnen jaarschijf 2016 uit het overzicht dekkingsbronnen 2016-2019 zoals opgenomen in het onderdeel financieel perspectief in de gemeentebegroting 2016 vast te stellen;
- VI. de kredieten voor routine-investeringen van directies beschikbaar te stellen conform het overzicht in hoofdstuk 4 "Investeringen en financiering" van het Financieel perspectief in de gemeentebegroting 2016;
- VII. de gemeentebegroting 2016 overeenkomstig het gestelde in besluitpunt III wijzigen.

Aanbiedingsbrief begroting 2016

Graag presenteren wij u de begroting 2016. Deze heeft een geheel andere opzet dan u gewend bent. Door deze verandering is het voor u een beter stuurinstrument en voor Stadgers is de begroting beter te begrijpen.

Groei

De begroting is optimistischer dan in voorgaande jaren. Inwoners en bezoekers besteden weer meer geld, wat de ontwikkeling van Stad ten goede komt. Toeristen weten Stad steeds beter te vinden. Ook de vraag naar winkelpanden en kantoorlocaties ontwikkelt zich gunstig vergeleken met landelijke trends. De interesse in bedrijfskavels groeit. Jong, innovatief en technisch talent broedt hier haar plannen uit.

Banen

Onze positie op de nationale scorelijsten voor 'start-ups' spreekt boekdelen: we streven Amsterdam voorbij gelet op de economische impact ervan en het aantal banen dat ze genereren. Wij spannen ons in om ook uitkeringsgerechtigden te laten profiteren van de groei van werkgelegenheid.

Dynamiek op de woningmarkt

De woningmarkt komt op gang. Dat uit zich in een sterke toename van de verkoop van nieuwbouw. De uitkomsten van het laatste regionaal woningbehoefteonderzoek wijzen in de richting van een nog sterkere groei van Stad in de komende jaren. Projecten in de bestaande stad lopen goed en er is veel interesse voor woningen in Meerstad en Reitdiep. De toenemende dynamiek in de bestaande woningmarkt draagt hieraan bij.

Duurzame ontwikkeling

Duurzaamheid als leidend principe wordt steeds belangrijker voor de economische ontwikkeling van Groningen. Dat komt omdat ondernemers en onderwijsinstellingen steeds beter in staat zijn de technologische kennis in de praktijk toe te passen. Zo worden nieuwe en bestaande woningen meer en meer voorzien van duurzame systemen waarbij het energiegebruik drastisch wordt gereduceerd en woningen ook meer levensloopbestendig zijn.

In het vervoerssysteem van onze gemeente wordt de fiets een steeds belangrijker vervoersmiddel. Groningen fietsstad trekt internationaal aandacht.

Vernieuwing Sociaal Domein

In het afgelopen jaar hebben we een fundamentele verandering ingezet. De transitie van het sociaal domein is nog niet geheel voltrokken, maar we zijn tevreden over de voortgang die we hier hebben geboekt.

Verbinding

Intensieve samenwerking met alle partijen is naar onze overtuiging heel hard nodig om de stad voor iedereen leefbaar, inspirerend en succesvol voor de toekomst te maken. Het gaat hier zowel om buurtbewoners als professionele partijen. De stad wordt gemaakt door iedereen. Alleen als er een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gevoeld kan de stad een veilige haven zijn voor wie dat nodig heeft en een inspirerende omgeving bieden voor al haar inwoners.

Inclusieve samenleving

Wij vinden het belangrijk een inclusieve samenleving te stimuleren, waarbij niemand aan zijn lot wordt overgelaten. Die samenleving verbindt de 'twee gezichten' van de stad. De jonge, bruisende, innovatieve 'smart city', die zich duurzaam ontwikkelt en tal van kansen creëert, met het kwetsbare, minder vitale en minder zelfredzame deel, dat ondersteuning hard nodig heeft en ook kansen verdient. U las dat in ons coalitieakkoord 'Voor de verandering'. We trokken die lijn door naar onze voorjaarsbrief. Het is ook de rode draad in deze begroting.

Andere overheid en ander handelingsperspectief

De eerste ervaringen met gebiedsgericht werken zijn veelbelovend. Onder aansturing van wijkwethouders worden de opgaven en de ontwikkeling van de stad op wijkniveau dichter bij de Stadgers gebracht. We

zien buurtbewoners, ondernemers en instellingen in de wijk en tal van andere partijen in Stad als gelijkwaardige samenwerkingspartners bij die ontwikkeling. We regisseren processen, ondersteunen en stimuleren initiatieven, zoeken en stimuleren de verbinding met en tussen partijen.

Steeds meer initiatieven vanuit de wijken

We noemen u ter illustratie van de samenwerking in en met de wijken enkele voorbeelden.

Zo is met het Terra College in Stadsdeel Zuid een duurzame samenwerkingsrelatie ontstaan, waarbij we samen met derde partijen projecten realiseren. Op die manier komt momenteel de toekomstvisie voor Coenderspark tot stand. Op initiatief van bewoners werken belanghebbenden – ook de uitbater van Coendersborg – met het Terra College en met ondersteuning van de gemeente aan een uitvoerbaar plan.

‘Cocreatie paddepoel’ is een ander voorbeeld van deze wijze van samenwerking. Op verzoek van bewoners in Paddepoel bieden wij organisatorische en procesmatige ondersteuning bij hun initiatief om een wijkvisie op te stellen. Bewoners hebben de leiding: zij bepalen de invulling van het proces en het uitvoeringstempo. Dat is uniek. Ook ondernemers, verenigingen en instellingen zijn betrokken.

Verder noemen we u nog het prachtige initiatief van bewoners aan de Voermanhaven in stadsdeel West tot het opstellen van een plan om met meer groen en zitgelegenheid de sfeer, uitstraling en leefbaarheid van de haven te vergroten. Wij ondersteunen hen met stedenbouwkundige expertise en verwijderen enkele stroken asfalt. Ze dragen zelf zorg voor de inrichting, het beheer en het onderhoud via een door hen opgerichte vereniging, waar alle bewoners bij zijn aangesloten.

Stad en regio

Onze samenwerking reikt verder dan gemeentegrenzen. We laten ons leiden door de overtuiging dat Stad en regio onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De arbeidsmarkt en het vestigingsklimaat trekken zich niets aan van gemeentegrenzen. Omdat zowel Stad als regio zich dat heel goed realiseren wordt de samenwerking steeds intensiever. De regio werkt, winkelt, geniet onderwijs en gebruikt zorg in Stad. Een afhankelijkheid, die de komende decennia nog zal toenemen, wanneer Stad tegen de achtergrond van een krimpend verzorgingsgebied, naar verwachting blijft groeien.

Vernieuwing

Het aanwezige innovatiepotentieel van Stad en regio is groot. Dit is een belangrijke randvoorwaarde om op de strategische agenda van Stad baanbrekende vooruitgang te kunnen boeken. Op terreinen als ICT, duurzaamheid, healthy ageing, energie en sociale zekerheid merken we dat nu al.

We zien bij velen een enorme creatieve energie in het zoeken naar nieuwe verdienmodellen, nieuwe vormen van samenwerking en nieuwe vormen van gelegitimeerde besluitvormingsmodellen. Het ideeënfestival Let's gro, het platform G1000, een initiatief van burgers dat we omarmen, veranderlabs en innovatieateliers zijn daar goede voorbeelden van.

Toekomstvisie samen met Stad ontwikkelen

In 2016 werken we onder de naam The Next City aan een nieuwe omgevingsvisie. Hiermee geven we invulling aan de Omgevingswet waarin de omgevingsvisie de structuurvisie vervangt. Samen met Stad en uw raad zullen we in The Next City onze visie op de ontwikkeling van de stad verwoorden.

Gebiedsgericht werken en wijkwethouderschap

Al doende leren we dit jaar als wijkwethouders én portefeuillehouders in te spelen op de specifieke behoeften van de stadsdelen en wijken en tegelijkertijd het evenwicht te bewaren met investeringen op stedelijk niveau. Samen met gebiedsteams en WIJ-teams. We weten nu wat werken op het grensvlak van stedelijk en wijkbeleid aan afstemming en -interne- coördinatie vereist. Die ervaring benutten we in 2016, als we -in lijn met ons coalitieakkoord- ruim 5,5 miljoen euro gebiedsgericht inzetten.

Ambities voor 2016

Verbinden en vernieuwen om de ontwikkeling van Stad kracht bij te zetten en haar groeipotentieel te benutten: hoe concretiseren we dat in 2016? We schetsen u hieronder onze voornaamste ambities per aandachtsgebied.

Werk en Inkomen

We maken werk van werk. Goed werk tegen een eerlijk loon. Voor de jeugd doen we dat met een aanpak die ook 'onderwijs' en 'zorg' omvat.

Samen met bedrijfsleven en onderwijsinstellingen spelen we in op kansen, die zich onder meer voordoen bij het herstel van aardbevingschade, waarbij we expliciet aandacht besteden aan de toepassing van social return.

In onze nieuwe aanpak van het arbeidsmarktbeleid willen we het bieden van ondersteuning meer gaan baseren op de behoefte daaraan bij werkgevers en werkzoekenden. We willen daarbij gebruik gaan maken van de expertise van ervaringsdeskundigen. De focus ligt op de onderkant van de arbeidsmarkt en jongeren.

Via het Regionaal Werkbedrijf 'Werk in Zicht' brengen we de mogelijkheden van jobcarving en jobcreation doorlopend onder de aandacht van werkgevers. We zien dit als een belangrijk instrument om mensen met een arbeidsbeperking aan een passende baan te helpen.

Om de kansen van bijstandsgerechtigden op de arbeidsmarkt en hun welzijn te vergroten, verbeteren wij door persoonlijk contact onze kennis over de groep mensen om wie het gaat en maken we het makkelijker voor werkgevers om inzicht te krijgen in hun kwaliteiten. Voor wie nog niet aan het werk kan, geldt dat we participatie maximaal stimuleren en oog hebben voor zorgbehoeften.

In het kader van "Innovatie Sociale Zekerheid" (ISZ), waarvoor ook een veranderlab is ingericht, blijven we daarvoor vernieuwende en soms experimentele voorstellen doen. Wij werken hiervoor samen met de mensen op wie ons beleid gericht is. Die vraaggerichte aanpak, met nadruk op maatwerk, zetten wij ook door in ons armoedebeleid. Een integrale aanpak van de grote armoedeproblematiek in Stad blijft van groot belang voor ons college.

Economie en werkgelegenheid

Stadgers en bezoekers van Stad kwalificeren Groningen als de op twee na aantrekkelijkste stad van Nederland. Die waardering houden we hoog met promotie en stimulering van publiekstreckende activiteiten. Ook onze Binnenstadvisie is hierop gericht; maatregelen zijn nodig om het verblijfsklimaat en de leefbaarheid te versterken en het economisch functioneren van de binnenstad te verbeteren. Daarbij kiezen wij nadrukkelijk voor meer ruimte voor voetgangers en fietsers. Dat heeft gevolgen voor de busroutes.

Vierde studentenstad van Nederland

Groningen is de vierde studentenstad van Nederland. Beginnende technologiebedrijven in Stad zorgen voor veel banen en hebben een economische impact van 74 miljoen euro. Stad heeft een creatieve ICT- / Onlinebranche met honderden succesvolle bedrijven, naar schatting ruim 6000 medewerkers en een aantal opvallende internationale doorbraken. Daarnaast is er de potentie van kansrijke kruisbestuiving tussen Zernike en Healthy Ageing Campus met maatschappelijke voordelen en nog meer hoogwaardige werkgelegenheid als mogelijke opbrengsten in het verschiet. Kortom Groningen heeft alles in huis om verder te groeien als kennis- en innovatiestad. Dat dragen we uit met onze partners op nationaal én internationaal niveau.

Met inmiddels meer dan twintig broedplaatsen faciliteren wij de toenemende huisvestingsbehoefte van beginnende, vaak innovatieve bedrijfjes. Het tempo waarin 'The Big Building' onlangs in het oude pand van Post NL achter het hoofdstation -tijdelijk- in gebruik is genomen is daarbij illustratief. 4000 vierkante meter is bij aanvang al direct ingevuld; op termijn is uitbreiding mogelijk naar 14.000 vierkante meter.

Met een nieuwe, in 2016 te lanceren promotiecampagne onder de paraplu's van 'Groningen, City of Talent' en 'Er gaat niets boven Groningen' brengen we de kwaliteiten van Stad als vestigingsplaats bij een breder, zakelijk publiek voor het voetlicht.

Onderwijs

Samenwerking met de instellingen bezorgde ons de titel 'Onderwijsstad van het jaar'. We koesteren en onderhouden dat vruchtbare onderwijsklimaat in onze Stad.

Zo zetten we onder meer de gestructureerde preventieve aanpak van achterstanden voort. Het project 'Success for all' ter bevordering van het taalniveau van basisschoolleerlingen, gestart in het schooljaar 2015-2016, ontwikkelen we de komende jaren verder.

Nieuw is ook de breed gedragen pilot 'School als wijk' met als doel het terugdringen van voortijdig schoolverlaten in het VO –Voortgezet Onderwijs- en MBO en het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en zorg. Inmiddels gestart op zes locaties binnen het MBO en op korte termijn ook ingevoerd op twee locaties van het VO.

Verdere mogelijkheden tot innovatie in het onderwijs onderzoeken we via het 'innovatieatelier onderwijs', dat we met onderwijsbesturen en kennisinstellingen organiseren. Samen met het veld bekijken we verschillende vernieuwende ideeën. Eind dit jaar maken we uit de openstaande opties een keuze. De gekozen projecten zullen in cocreatie tussen gemeente en onderwijs gerealiseerd worden.

Bovendien werken we aan een multifunctionele accommodatie voor De Tamarisk: opvang, sport en de bibliotheek in stadsdeel Zuid. Daarnaast bereiden we vervangende nieuwbouw voor voor de Siebe Jan Boumaschool en de Borgmanschool.

Welzijn, Gezondheid, Zorg en Jeugd

We investeren in algemene voorzieningen en in aanvullend maatwerk. We stellen de burger in zijn kracht met ondersteuning in de eigen leefomgeving. De WIJ-teams vormen daartoe de sleutel met laagdrempelige, preventieve zorg en een doeltreffende geregisseerde aanpak waar nodig: één huishouden, één plan, één regisseur. Deze methodiek ontwikkelen we door. Begin volgend jaar staan er vijf teams klaar; eind volgend jaar hebben we met elf van deze teams een stadsbrede dekking gerealiseerd.

We ondersteunen de opvoedkracht van ouders en de zelfredzaamheid van de jeugd. Daarbij helpen goede voorzieningen voor onderwijs, opvang en vrijetijdsbesteding. We leggen waar nodig de verbinding tussen deze -preventieve- basisvoorzieningen en meer specifieke jeugdhulp. Een 'ketenaanpak' laat het zorgaanbod voor jongeren boven de 18 jaar beter aansluiten op dat voor jongeren onder de 18 jaar.

Binnen de vernieuwing van het sociaal domein verdient de veiligheid van kinderen bijzondere aandacht. Het thema staat dan ook hoog op onze agenda. We gaan samen met betrokken instanties kindermishandeling tegen met een actieplan rond de thema's samenwerking en regie, chroniciteit en veiligheid. Daarnaast richten we ons op een brede implementatie van de Wet Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld. Goede samenwerking tussen onze WIJ-teams, Veilig Thuis, jeugdbescherming, politie, justitie en andere partners is bij dit thema cruciaal. We willen komen tot een multidisciplinaire aanpak op dit gebied.

Met de opbrengsten van het doorlichten van de regionale Maatschappelijke Opvang verbeteren we de organisatie ervan. Dat doen we samen met andere gemeenten, instellingen en ervaringsdeskundigen.

Afnemende rijkssubsidies voor vrouwenopvang vangen we -deels- op door bij de hulpverlening het eigen sociale netwerk te betrekken en minder locatie-gebonden te werken.

We spannen ons in voor een gezonde en vitale stad, die de gemiddelde levensverwachting van haar inwoners positief beïnvloedt. Aandachtspunten vormen kinderen met overgewicht, alcoholgebruik onder jongeren, de psychosociale gezondheid van de jeugd en de geestelijke gezondheid in het algemeen.

Vluchtelingen

Ons beleid voor vluchtelingen voorziet in huisvesting van vergunninghouders. Daarnaast onder meer in noodopvang van asielzoekers zonder recht op gebruik van Rijksvoorzieningen. Aanvullend daarop bieden we sinds afgelopen voorjaar ook 'bed-bad-brood' aan uitgeprocedeerde vreemdelingen. Binnenkort - november 2015- bepaalt een bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten de verdere opvang voor deze groep. Met de toenemende stroom vluchtelingen naar West-Europa doen we als Stad wat mogelijk is om bij te dragen aan de opvang daarvan.

Sport en bewegen

We voeren vanaf 2016 het nieuwe meerjarenprogramma Sport uit, dat u binnenkort ter besluitvorming ontvangt. Dit programma is actiegericht en komt tot stand met de belangrijkste spelbepalers, zoals de Sportkoepel Groningen. Het faciliteren van en samen optrekken met verenigingen, financieren van goede accommodaties en samen met clubs investeren in sport en bewegen zijn hierbij belangrijk. Samen met het Noorderpoortcollege bereiden we de bouw van het Sportcentrum Europapark voor.

Een leven lang plezier in sport vinden wij belangrijk. Daarom investeren we in de jeugd tot 15 jaar met extra combinatiefunctionarissen en schoolsportverenigingen en meer scholen met vakleerkrachten.

Cultuur

We zijn trots op ons brede en diverse cultuuraanbod. Op de rol staan zowel een nieuwe cultuurnota voor de periode 2017-2020 waarin we stevig samen met de provincie Groningen optrekken als ook een Noordelijk Cultuurconvenant, waarmee partijen in Groningen, Friesland en Drenthe hun ambities eendrachtig presenteren aan de rijksoverheid. We blijven investeren in vernieuwing en talentontwikkeling en verbetering van huisvesting van onze culturele instellingen, zoals de Oosterpoort & Stadsschouwburg en het nieuwe cultuurcluster in het Ebbingekwartier. We stimuleren dat in 2016 nog meer scholen gaan deelnemen aan cultuur op school.

We hebben met de NAM overeenstemming bereikt over een lumpsum vergoeding voor de meerkosten en schades ter grootte van 68 miljoen euro ten behoeve van het aardbevingsbestendig maken van het Forum. De bouwpaauze van het Forum sluiten we af, zodra we ook met aannemer BAM tot prijsafspraken zijn gekomen. Hervatten van de bouw kan dan begin volgend jaar; oplevering is vervolgens voorzien in 2018 en ingebruikname in 2019. De Forumorganisatie neemt de verdere invulling van het Forum ter hand.

Fietsstad

2016 roepen we uit tot Jaar van de Fiets. We dingen mee naar de titel 'Fietsstad 2016' en Stad organiseert het Nederlandse fietscongres.

Er is volop belangstelling -ook internationaal- voor onze nieuwe Fietsstrategie. Een strategie die over meer gaat dan verplaatsen per fiets en ook gezondheid en leefbaarheid omvat. De uitvoering daarvan, nu al gestart, krijgt zijn verdere beslag in 2016.

Verkeer

Veel infrastructurele projecten naderen hun voltooiing. Dat maakt de aanpak van Ring Zuid en het Stationsgebied in 2016 vervolgens mogelijk. Naast deze grootschalige projecten zijn er tal van kleinere. Met 'Groningen Bereikbaar' zorgen we ervoor dat de uitvoering gecoördineerd verloopt en de bereikbaarheid van Stad gegarandeerd is. In 2016 gaan wij door met onze investeringsagenda om de bereikbaarheid van Groningen voor de toekomst te verzekeren. Naast onze inzet in de fietsstrategie investeren we ook in het OV, P+R terreinen en autobereikbaarheid.

Wonen

We geven verdere impulsen aan nieuwbouw, die dit najaar met de start van de verkoop van honderden nieuwe woningen in Meerstad en Reitdiep op gang komt. Met versnelling van projecten in de bestaande stad spelen we daarnaast in op de groeiende behoefte aan stedelijk wonen. Onze manifestatie Wonen in de Binnenstad voorziet komend jaar in plannen voor diverse doelgroepen op locaties in en rond het centrum.

Campus Groningen houdt onze aandacht: de start van een aantal grootschalige nieuwbouwprojecten voor jongeren -waaronder de Cortinghborg en Trefkoel- staat op stapel. Voor ouderen ontwikkelen we samen met marktpartijen nieuwe woonconcepten en projecten om langer zelfstandig thuiswonen mogelijk te maken.

Met de corporaties maken we prestatieafspraken om ervoor te zorgen dat er voor mensen die dat nodig hebben voldoende betaalbare huurwoningen blijven. Ook zetten we samen met andere partijen in op het realiseren van duurdere huurwoningen voor de middeninkomens.

Voorts blijven we werken aan een aantal specifieke wijkopgaven: de heerdenaanpak in Beijum, het afronden van de herstructurering in de Indische Buurt, de Oosterpark en Paddepoel en de planvorming

Oosterhoogebrug. In de Schildersbuurt geven we samen met de bewoners verder vorm aan de wijkwelstand.

Kwaliteit leefomgeving

De kwaliteit van de leefomgeving blijft op peil. Ook bij een lager BORG niveau zien we kans Stad schoon te houden. De gele stenen in de binnenstad ruwen we op waar nodig. We maken extra hergebruik van afval mogelijk. Wat u verder gaat merken is dat we nieuwe bomen aanplanten op de Kraneweg en de verharding en riolering langs de Diepenring aanpakken.

Veiligheid

We zorgen voor een veilige stad die ook door Stadgers zo ervaren wordt. Samen met burgers. Daarbij volgen we ons Jaarplan 2016. U ontvangt dat binnenkort.

Vanaf 2016 is prostitutie verboden in het gebied Vishoek/Muurstraat/Hoekstraat. We wachten de Landelijke Wet Regeling Prostitutie niet af. We willen met een nieuw lokaal prostitutiebeleid zo veel mogelijk barrières opwerpen tegen mensenhandel en uitbuiting. Zo willen we de minimumleeftijd voor prostituees verhogen van 18 naar 21 jaar en zal er meer aandacht zijn voor de mogelijkheden voor prostituees om 'uit te stappen'.

Om meer inzicht te krijgen in de effectieve bestrijding van terrorisme en jihadisme, werken we planmatig aan een adequate informatiestructuur en het trainen van werkers in de wijken. Aandachtspunten zijn ook het tegengaan van ondermijning en zware georganiseerde criminaliteit.

Aardbevingen

De Nationaal Coördinator Groningen biedt het kabinet eind december 2015 een Meerjarenprogramma 'Kansrijk en Aardbevingsbestendig Groningen' aan, waarbij wij in samenspraak met uw raad inbreng leveren. Daarbij komt aan de orde hoe we inspelen op de gevolgen van de aardbevingen en ook hoe we kans zien het duurzaam groeiperspectief voor Stad te behouden.

Het programma voor 2016 bevat maatregelen die de stad Groningen veilig houden en de economische ontwikkeling mogelijk blijven maken.

Duurzaamheid

We intensiveren onze duurzaamheidsplannen en professionaliseren onze aanpak. Samen met andere overheden, maatschappelijke partners en ondernemers willen we tot een gezamenlijke marsroute komen naar een energieneutraal Groningen in 2035. Alleen met gezamenlijke inspanningen, een gedeeld beeld van de duurzame toekomst van de regio, een aanpak in alle sectoren én goed zicht op de voortgang brengen we de ambitie energieneutraal in 2035 binnen bereik.

Met duurzaamheidsprojecten als 'smart grids', de energiecoöperatie Grunneger Power en EnTranCe lopen we voorop. We nodigen nadrukkelijk partijen uit om met ons te investeren in Stad als proeftuin voor alternatieve vormen van energie en energiebesparing. Geslaagde experimenten schalen we op. Zo zetten we Groningen ook in Europees verband op de kaart.

Dienstverlening en bedrijfsvoering

De ingezette lijn op het gebied van personeel en organisatie zetten we voort. We roepen medewerkers op initiatief te nemen tot deelname aan opleidingen en trainingen waarmee mobiliteit en inzetbaarheid verbeteren. We verjongen ons personeelsbestand waar dat kan.

Ook gaan we verder met digitalisering. Met 'zelfbediening' maken we onze dienstverlening -intern en extern- waar mogelijk efficiënter.

Financieel Perspectief

We houden onze ambities op alle bovengenoemde terreinen overeind. Knelpunten lossen we op. We presenteren u een sluitende begroting en een evenwichtig financieel perspectief. Dat kunt u zien aan de ontwikkeling van het financieel perspectief en die van het weerstandsvermogen, zoals hieronder geschetst.

Daarbinnen hebben we ruimte gevonden voor prioriteiten op onder meer het terrein van openbare orde en veiligheid, duurzaamheid (geothermie), sport (accommodaties, o.a. Papiermolen en Sportcentrum Europapark) en zorg (transitie maatschappelijk vastgoed Beijum). Daarnaast is er ruimte voor het verder versterken van het weerstandsvermogen voor risico's, die op dit moment nog niet te kwantificeren zijn, bijvoorbeeld op het gebied van jeugdzorg, vernieuwing sociaal domein en doorontwikkeling van de organisatie.

Daarnaast realiseren wij de met uw raad voor 2016 afgesproken bezuinigingen. Door een zorgvuldige inhoudelijke afweging in combinatie met efficiencymaatregelen zien we kans daarbij de afspraken uit ons coalitieakkoord gestand te doen.

We gaan daarbij als volgt te werk. In plaats van generiek afromen vullen we waar mogelijk onze bezuinigingsopgaven gericht in met behulp van een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA). Verder zijn meegenomen de verwachte effecten van enkele incidentele meevallers, waaronder een voordeel van in totaal 10 miljoen euro op het budget voor de uitvoering van de Wet BUIG.

In het volgende financieel perspectief zijn bovengenoemde effecten verwerkt inclusief de effecten van de septembercirculaire.

Financieel Perspectief	2016	2017	2018	2019
Meerjarenbeeld	9.578	8.559	8.369	10.160
Knelpunten ¹	-25.411	-22.112	-19.622	-18.530
Dekkingsbronnen	15.833	13.553	11.253	8.370
Totaal	0	0	0	0

Voor een compleet overzicht van de bezuinigingsmaatregelen verwijzen wij u naar hoofdstuk 4 van de begroting. U vindt daar ook een toelichting op de financiële opgave en de afwijkingen ten opzichte van het in de voorjaarsbrief beschreven perspectief.

Wij stellen u voor het weerstandsvermogen in 2016 aan te vullen met 18,0 miljoen euro. Hiermee komen we uit op een ratio van 0,87.

Weerstandsvermogen	2016	2017	2018	2019
Benodigde weerstandscapaciteit	208.667	216.762	209.660	204.500
Beschikbare weerstandscapaciteit	181.445	184.474	186.137	186.330
Ratio weerstandsvermogen	87%	85%	89%	91%

Begroting in etalage

Tot zover de inhoud van deze begroting. De nieuwe opzet ervan verbetert in lijn met uw besluit daartoe de gebruikswaarde van de begroting als stuurinstrument.

Verbeteringen

Inzoomen op thema's in de gecompriëerde teksten kan door de betreffende beleidsnota's aan te klikken of de links naar aanpalende onderwerpen. We leggen waar mogelijk een scherper verband tussen beleidsvoornemens en beoogde resultaten. Dat doen we in de tabellen met effectindicatoren voor zover het om maatschappelijke doelen buiten onze directe invloedssfeer gaat en met prestatie-indicatoren waar het de prestaties van de gemeentelijke organisatie zelf betreft. Verder verschaffen de toegevoegde grafieken u een sneller inzicht in de 'cijfers'.

Werk in uitvoering

We ontwikkelden de site – in nauwe samenspraak met het audit committee van uw raad – binnen een 'groeimodel'. U ziet daarvan het voorlopig eindresultaat, waarop verbeteringen en aanvullingen denkbaar zijn. Mocht u bijvoorbeeld op termijn met andere indicatoren nog beter willen aansluiten op de politieke of

¹ In de knelpunten zijn bestaande bezuinigingstaakstellingen opgenomen die niet geheel gerealiseerd worden en waarvoor nieuwe dekkingsmogelijkheden zijn bepaald. In 2016 voor 10,6 miljoen euro en vanaf 2017 11,9 miljoen euro.

maatschappelijke actualiteit, dan kan dat. Met andere woorden: het gaat om 'werk in uitvoering' waarbij wij uw raad graag blijven betrekken.

Open data

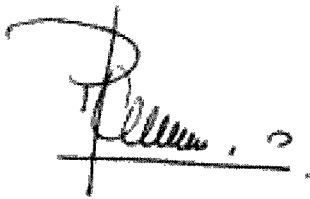
Met de begroting 'in de etalage' is ons beleid ook voor derden meer inzichtelijk en komen 'open data' een stap dichterbij. Die etalage, de gemeentelijke website, die toegang verschaft tot de begrotingswebsite, richten we op dit moment ook transparanter in. Met de informatiebehoefte van bezoekers, af te leiden uit hun zoekgedrag, als richtsnoer. Transparantie zien we als een belangrijke succesfactor voor de betrokkenheid en samenwerking waar we zo aan hechten. Een goede informatiepositie faciliteert immers initiatiefnemers in Stad.

Tot slot

We debatteren binnenkort met uw raad over de begroting, wanneer we deze ter goedkeuring aan u voorleggen.

In de voorbereiding daarop doet u ervaring op met het gebruik van de begrotingswebsite. Die ervaring betrekken wij, zoals vermeld, bij de doorontwikkeling van de site. Wij zijn dan ook benieuwd naar uw reacties.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Bijlage bij aanbiedingsbrief

Nr.		2016	2017	2018	2019
	Financieel Meerjarenbeeld 2016-2019 voor Voorjaarsdebat	4.439	5.901	3.087	4.523
	Gemeentefonds effect meicirculaire 2015	1.571	265	776	826
	Effect herberekening nominale compensatie	-3.231	-3.209	-3.188	-3.166
	Financieel meerjarenbeeld na Voorjaarsdebat	2.779	2.957	675	2.183
	Actualisaties meerjarenbeeld				
1	Aanpassing compensatiesystematiek verbonden partijen	-72	-45	-11	70
2	Nacalculatie nominale compensatie 2014/2015	-365	-365	-365	-365
3	BTW opbrengst riolering	800			
4	Septembercirculaire 2015	6.436	6.012	8.070	8.272
	Financieel meerjarenbeeld	9.578	8.559	8.369	10.160
	Knelpunten				
1	VSD				
	VSD; programmakosten niet mj. meegenomen in VSD begr.	-600	-600	600	600
	VSD; daling macrobudget door rijkskorting RTA	-250	-250		
	VSD; toegang jeugd	-700		700	
2	Invoering venn. bel. Overheden m.i.v. 2016	-375	-450	-450	-450
3	Veiligheidsregio	-219	53	60	
4	Huisvesting veiligheidsregio	-326	-535	-642	
5	Financiering Bbz	-280			
6	Budget rekenkamercommissie	-30	-30	-30	-30
7	Extra middelen onderwijshuisvesting a.g.v. decentralisatie	-400	-400	-400	-400
8	Digitaal controleren eigen WOZ waarde	-165	-80	-80	-80
9	Uitbreiding capaciteit OOV	-200	-200	-200	-200
10	Screening Klantenbestand WWB	-400			
11	Onderhoud papiermolen	-131	-131	-131	-131
12	Continuering spaarregeling ringwegen na 2016			-454	-454
13	Grexen (OZB)	-400	-400	-400	-400
14	Verwacht negatief worden van de eg.res. Nom. Comp. instellingen door korting persioenpremies op subsidies	-105			
15	Tekort tariefsinkomsten WSR (tekort op subsidiebudget)	-270			
16	Uitvoeren wettelijke taken dieren noodhulp	-60	-60	-60	-60
17	Transitie Maatschappelijk Vastgoed Beijum (TVMB)	-600			
18	Voormalige ID banen	-200	-200	-200	-200
19	Transitievergoeding bij ontslag voor SW med	-400	-400		
20	Verhogen reserve Wmo	-1.800	-1.350		
21	Inkomstenderving leges Publiekszaken/ Burgerzaken	-550			
22	Veiligheidsgelden 2016	-200			
23	Actualisatie tekort WIMP	-1.325	-1.325	-1.325	-1.325
24	Geothermie	-1.150	-150	-150	-150

25	Beheer sociaal culturele accommodaties	-70	-70	-70	-70
26	15 extra kleedkamers	-34	-34	-34	-34
27	Extra kleedkamers sportpark Corpus Den Hoorn	-44	-44	-44	-44
28	Bouw sportcentrum Europapark	-300	-300	-300	-300
29	5 extra gymzalen	-95	-95	-95	-95
30	Grenscorrectie Meerstad	-150			
31	Flexteam ophogen/BORG	-150			
32	Gebiedsgericht werken	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
33	Aanvulling reserve grondzaken	-1.000			
34	Aanvulling weerstandsvermogen	-829	-2.202	-3.058	-1.848
	Subtotaal knelpunten	-14.808	-10.253	-7.763	-6.671
	Bestaande taakstellingen	-10.603	-11.859	-11.859	-11.859
	Totaal knelpunten	-25.411	-22.112	-19.622	-18.530
	Dekkingsmogelijkheden en verdeling taakstellingen				
1	Ophogen opbrengst korte mismatchlimiet	200		500	500
2	Actualisatie BUIG (effect nader voorlopig budget + aanpassing model)	5.000			
3	Vrijval areaaluitbreiding	878	323	323	440
4	Inzet vrijval frictiebudget	1.500			
5	Verg. proces en gerechtskosten in procedures WOZ-waarde	125			
6	korting accres	1.000	1.000	1.000	1.000
7	vastgoed	1.400	2.000	2.000	2.000
8	ISV		1.000	1.000	1.000
9	plankosten		500		
10	autobereikbaarheid		1.000		
11	GBI			250	250
12	Beschermingsbewind	80	80	80	80
13	Vensterscholen	100	100	100	100
14	Onderwijsachterstandenbeleid		100		
15	Efficiency organisatie		750	750	750
16	MKBA subsidies		2.000	2.000	2.000
17	Frictie	500	1.500	3.000	
18	Alternatieve financiering investeringsprogramma	1.000			
19	Vrijval reserves	2.000	2.000		
21	Skybox (uit EZ middelen)	50	50	50	50
22	Rechtmatigheid	2.000	1.000		
23	Parkeervergunning		150	200	200
	Subtotaal Dekkingsmogelijkheden	15.833	13.553	11.253	8.370
	Financieel Perspectief 2016-2019	0	0	0	0

Gewijzigde indeling

In maart 2015 heeft uw raad een nieuwe indeling voor de programmabegroting 2016 vastgesteld (4840440) die aansluit op maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. U heeft toen ook besloten om ons college opdracht te geven om betere stuurinformatie beschikbaar te stellen. De programmabegroting 2016 is conform uw eerdere besluit ingedeeld. In de aanbiedingsbrief wordt dieper ingegaan op deze nieuwe opzet van de gemeentebegroting met ingang van 2016.

Begrotingswijzigingen

In onderstaande overzichten worden de begrotingswijzigingen gepresenteerd die worden voorgesteld bij de begroting 2016. Met deze begrotingswijzigingen wordt de continuering van extra beleidsmiddelen vanuit voorgaande jaren overgeheveld naar de betreffende deelprogramma's, wordt het voorgestelde extra beleid vanuit de begroting 2016 overgeheveld naar de betreffende deelprogramma's en worden in de begroting 2016 gereserveerde middelen vanuit het gemeentefonds overgeheveld naar de betreffende deelprogramma's. De dekking van deze middelen vindt plaats vanuit het programma College en raad, beleidsveld concernstelposten..

Programma	Deelprogramma	Lasten	Baten	Saldo	Reverve toevoeging	Reserve onttrekking	Saldo
01 Werk en Inkomen	01.1 Werk en activering	1725		-1725			-1725
01 Werk en Inkomen	01.2 Inkomen en armoedebestrijding	-80		80			80
02 Economie en werkgelegenheid	02.3 Ruimte voor bedrijvigheid	-50		50			50
04 Welzijn, gezondheid, zorg, jeugd en VSD	04.1 Sociale samenhang en leefbaarheid	70		-70			-70
04 Welzijn, gezondheid, zorg, jeugd en VSD	04.4 Jeugd	-100		100			100
04 Welzijn, gezondheid, zorg, jeugd en VSD	04.5 Vernieuwing sociaal domein	3100		-3100			-3100
05 Sport en bewegen	05.1 Sportieve infrastructuur	323		-323			-323
09 Kwaliteit van de Leefomgeving	09.1 Onderhoud en beheer openbare ruimte	150		-150			-150
10 Veiligheid	10.1 Veilige woon en leefomgeving	200		-200			-200
10 Veiligheid	10.4 Fysieke veiligheid	545		-545			-545
13 Algemene inkomsten en post onvoorzien	13.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien	-200		200			200
12 College en raad	12.1 College en raad	-5683		5683			5683
Totaal		0	0	0	0	0	0